

BERNICZKY ÉVA

Leszek a mitfárered

*Egész életünk nem más, mint egyetlen zarándoklat,
hogy visszaszerezzük a bennünk elveszett gyermeket...*

Kurtág György

Ha nem kerül az ágya fölé az a hipnotikusan csábító kép, meglehet, minden másképpen alakul. Talán soha nem szakad ki az érzéketlenség fogságából. Belenyugodott volna abba, hogy az anyák – az ömlengő híresztelésekkel ellentétben – nem jóságosak. Goromba anyagból gyúrták egytől egyig valamennyit. A fiúk pedig olyanok, amilyenek őt sajnálja le vádlón, gyilkos tekintettel a saját szülője. Jó ég, az anyja pusztá látványa megsemmisítő volt. Mérget vett volna rá, hogy nemcsak ő retteg tőle, hanem bárki, aki a közelébe kerül. És nem számít, mennyire ismerik, tudnak-e róla egyáltalán valamit. Elég volt ránézni, nyomban beindult a zsigeri félelem bárkiben, aki elhaladt mellette. Akkoriban már a végét járta. A leszázalékolását követően reggelente és estefelé rendszerint kinn ácsorgott az utcán a házuk előtt. Holott alig bírt állni a lábán. Merő rosszindulatból kínozta magát. Kezében porázzal, kutyával a végén. Nehezen állapíthatták meg, melyik lényből hajt ki a másik. A nő végződik kutyában, vagy a szutykos korcs puli porázának végére került a borzalmas némbér? Akár a káromkodás alakult ugatássá, akár a nyüszítés szitkozódássá, egyre ment. Az arra járók riogatásának szempontjából legalábbis. Mert ahogyan nem kívánták látni a töméntelen ragacos makarónitól túlkelt, ápolatlan asszonyt, legszívesebben a koszlott szőrű csontsovány jószágát se vették volna kutyába se. Pedig még hónapokig ott ette a fene a méretre erősen ellentmondó párosukat az utcán. Egyenesen a finom lelkűek ellen, juszt is. A halála előtti télen a legfagyosabb napokon is kinn riogatott, mintha érezte volna, nem sokáig teheti, elkezdődött a visszazámlálás. Zsíros kabátját rég nem tudta begombolni, a szél bele-belekapott. Az agyonhordott darab szárnyai szemérmetlenül szétnyíltak, olyan kíméletlenül mutatva meg viselője valóját, mint rossz részeket a szikével feltárt hasfal. Vékony anyagú felső rikított ki a kabátból, feszült a majd szétdurrano hájon. Alaposan felhizlalta a diabétesz az ormótlan testet, hogy legyen majd mit levágni a foltos pizsamanadrágban folytatódó asszonyból. Pucér lábfejét, akár nyáron, papucsba dugta a keményebb fagyok idején is. Látta a világ, így kénytelen itt fagyoskodni. Hadd szégyellje magát a fia, de úgyse teszi, a rosseb vinné el, hogy ne keveredne elő többet! Dögölne meg, ahogy az a rohadék apja! Egyik napról a másikra, se szó, se beszéd, itt hagyta annak idején. Egyedül maradt hasában az átkozott kölykével! Ilyen és ehhez hasonló ocsmányságok szivárogtak, ömlöttek belőle szinte folyamatosan.

Szót fogadott, ahogyan általában. Engedelmes gyerekként próbált lázadni is, elmenni tőle. Túl messzire azonban nem jutott, az albérlésben sem lett könnyebb. Az anyja ide még utána jött, és ő hiába próbálta az utolsó alkalom jogán magához édesgetni, megvendégelni. Akkor sem tehetett a kedvére. A mama szokásos mérgeződésében hozzá akarta vágni a bolti diabetikus süteményt, ezt az ízetlen szart. Sikerült elugrani előle, a krémje csúnya zsíros foltot hagyott a falon, a tésztadarabok szerteszóródtak. Először sajnálta, hogy nem fogta fel inkább testével a támadást. Később azonban ez a kenyérszert nagyságú folt, amit az anyja ebben a világban hagyott maga után, ez jelentette számára a szabadulást.

Múzeumban dolgozó barátnőjétől kapta a hatalmas Csontváry-posztert. Azzal takarta el az ágya fölött éktelenkedő zsírpacnit. Nem a magányos cédrussal, hanem a zárandoklásossal, az ölelkező törzszű libanoni fákkal. A legjobbkor jött ez a dupla magány. Ha feküdtek alatta, a lány, ahogyan tárlatvezetőhöz illik, ujjával követte a színek ígéző áradását egészen az ő arcáig. Sápadtabb vagy a vérszegény libanoni hegyeknél. Ő pedig azonnal visszaretent. Ne hajolj ilyen közel, még észreveszik. Meglátják? Kik? Nem mondhatta a lánynak, hogy a világ valamennyi gonosz anyja őt figyeli. Nézd, hányan várakoznak, bökött inkább a fejük fölötti képre. Csak úgy tesznek, mintha nem miattunk jöttek volna el. Némelyikük a fejét is elfordítja, van, aki lovastul fordul meg. Nem tudnak megtéveszteni, valójában árgus tekintetek követik mozdulatainkat. Nem lehetünk magunkban, jönnek, egyre jönnek. Ne bújj hozzám ilyen szorosan, még kilesnek minket.

Valahányszor együtt voltak, a színes parányfigurák szakadatlanul keringtek, ott lézengtek, tébláboltak felettük. Vajon mire várhatnak, kérdezte. Megannyi játékmember, játéklvas. Nők, férfiak vegyesen. Előfordult, hogy akár a cédrusok, ők emelkedtek föléjük a magasba. Ha lombjainkkal iszonyatosan nagy szelet csapnánk, lefújhatnánk őket a lovaikról. Nézd, mintha meghallották volna a fenyegetést. Néhányan alázatosan maguktól leszálltak, ment bele a lány a játékba. Hiába nyugtatsz, nem verhetsz át, látom, hogy sápadtabb vagy a vérszegény hegyeknél.

Eleinte nehezen beszélt magányáról és idegenségérzetéről, pedig egészen apró korától körbelengte az egyedüllét, ez a kínzó senkihez sem tartozás. Talán a nagyanya és nagyapja, sosem látott apja szülei miatt, az ő ragaszkodásuk miatt nem adta fel. A sok kudarc sem lombozta le, kitartóan kísérletezett, többször próbált közel kerülni az anyjához. Ennek ellenére a leghétköznapibb gesztusnál, az egyszerű odabújásnál nem ismert nehezebb műveletet. Legjobb esetben mereven eltúrta a közeledését. Olyankor rezzenéstelenül, merev lárvárcsallal hagyta, hadd nyalogassa a kis vakarék, maszatolja össze nyálával az arcát, de még véletlenül sem viszonzta fia kedveskedését. Nem ölelte, nem csókolta, nem simogatta vissza. Mint egy élettelen – nem is szobor, inkább – robot. Az még félelmetesebb.

Nem vitás, az anyja leginkább a halált szerette. Már egész fiatalon kereste a megváltást, szenvedélyesen készült a másvilági létre. Ennek bizonyítására rendre bevetette a halódást demonstráló eszközeit. Áhítatosan rakta tele a házat művirággal. Különböző méretű, kis és nagy vázában ott meredeztek. Kiskamaszként különösen a kardvirágait gyűlölte. El is törte a kristályvázát, amelyikbe több színű volt zsúfolva belőlük. Titokban összeszedte az üvegcserepeket, kivitte a kert végébe és utálatlaltal dobálta a budiba. Nem merültek el teljesen, a nagyobb kristálydarabok éle itt-ott kivillant az ürülekéből. Gondolta, ha nincs mibe tenni azokat a borzalmakat ezután, akkor nem lesznek ott az asztalon többé. Tévedett. Kiderült, az asszony jobban ragaszkodott a giccseihez, mint a fiához. Egyetlen igazi növényét, a viaszvirágot túrta csak meg a házban. Azt is csupán azért, hogy amikor kibomlottak rajta az illatos kosárcák, elégedetten nyugtázhassa, istenem, milyen tökéletesek, mintha művirágok lennének.

Be kellett ismernie, ezt a kört is az anyja nyerte. Neki annyi elégtétele lehetett, hogy a gyerekkori vereség miatt, a silány műanyagcsodák elől menekült el biológiát tanulni. Addig azonban még hosszú listát gyűjtött be azokból az idegenségekből, amelyek menni kényszerítették, el minél messzebbre ebből a sivárságból.

A cédrusok égbe törő lombjaiban, akár az anyaméhben, otthon érezte magát. Jó lenne még magasabbra kerülni, ahová alig jut fel a lant pengése, a furulyaszó, a körtánc dobbanása. De én nem szeretnék miattad lemaradni az alattunk pergő ünnepről, ellenkezett újra és újra a lány. Már alig hallom a nyüzsgés zaját, vészesen csendesedik. Legyél inkább a kised a kék ruhás nő ölében. Ideje belátnod, nem éppen veszélytelen kísérlet szentként emelkedni a hamisság fölé.

Persze, nem úszhatjuk meg ilyen könnyen, legyintett ő. Ahogyan a cédrusokat, egyszer kivágnak úgyis. Vagy kiterítenek. Ki tartja majd eszében, hogy az egykori fákat minek adták el a kufárok, templomot építettek-e, vagy koporsót faragtak illatos gyantával átított testükből, netán hajót? Senki.

Milyen nevetséges, otthon volt mindvégig. Fölöslegesen mormolta rögeszmésen a varázsigét, hogy hazarepítse a részeg dzsinn. Onnan, ahová kitartóan igyekezett, nem menekülhetett. Otthonról érkezett haza, ahol folyton azt kérdezték tőle, mi akar lenni, ha felnő. Az anyja rajta tartotta lekicsinylő tekintetét, és neki sohasem volt mersze az igazat válaszolni, hogy gyerek, mi más. Inkább elbújt ügyesen a kérdés elől. Végül is megértem – mondta lány – nem tehetél mást. Különben rajzolhattad volna életed végéig az unalmas sormintát. Kaptad volna a suhogó körmöst, ahányszor ceruzád túlszalad a határvonalon.

Nincs abban semmi kivetnivaló, hogy nem vártad meg, amíg tanítód derékszögbe hajlik, s mogyoróvesszőjével összecsapott ujjaidra számolja a mákost. Nem tehetsz róla, hogy a mai napig itt vágakozol saját használatú leukémiás hegyeid előtt a többi halovány áldozattal. Jársz körbe velük ugyanazon a helyen, és már hányadszor juttatták eszedbe, hogy eközben máshol vagy mégis. Egyetlen mozdulat a tiéd, egyetlen lendület, már másé a következő, s az arra rákövetkező hajlásával áll össze a folytatás. A magasságnak semmibe se kerül elindítani a laterna magicát, táncolsz engedelmesen a többiekkel a fényesre taposott úton. Addig, amíg fel nem merül benned a kérdés: hogyhogy csak a táncosokat ünnepli a közönség, amikor te is velük járod?

Cím nélkül (Integráció),
30x40 cm, olaj, vászon, 2017

Mi köze neki ehhez a goromba anyagból szabadult sistergő szellemhez? A mérgeihez? Semmi. Még szerencse. Állt bambán, tanácstalanul, félszegen a sarki patikában, ahol az egyetem elvégzése óta dolgozott. Lemérte a port, öntögette a folyadékot, kevergette az elegyet elanyátlanodva a lombikjai és kémcsövei között. Nem segítettek porok, elixírek. Túl egy emberöltőn messziről lerítt róla, árva ez a fiú, nincs ennek gyámolítója, legfőképpen anyja nincs, nem is volt soha ölelő, babusgató, erőt adó édesé. És még most sem tett le arról, hogy szeretve legyen általa. Az életét tette fel arra, hogy legalább emlékeiben felolvashassa a rászabadított fagyos tajgalelket. Nincs más megoldás, gondolta, szerepet kell cserélniük. Ha az összes energiáját felemészti, akkor is gyermekévé engeszteli a megátalkodott asszonyt.

Nem tudta előre, milyen gyakran és mekkora mélységből perdülnek elő álmában a táncosok. Hiába követte éber figyelemmel mozgásukat, megfejthetetlen volt, hová tartanak. Füzérük sohasem ért körbe, váratlanul megszakadt. Nem derült ki, miért. Holott mindig ugyanabban a ritmusban tűntek fel. Áldozatok-e vagy örömtáncot lejtének, abban csak a rózsaszín hegyek rejtékén meghúzódó remeték lehettek biztosak. Akik ráérosen pipáznak barlangjukban, onnan eregetik a füstön a lényeket. Oda, ahol a szellem közönséges emberré változhat, ahol régóta sóvárognak azért, hogy felsírjon végre a gyermek. Akire nagyon várnak.

Ha könnyek között ébredt, mindig eszébe jutott apai nagyapja. Az öreg sohasem hagyta sírni, fáradhatatlanul lovagoltatta. Hogy megnyugtassa, türelmesen újra és újra a térdére ültette, és éppen aktuális nyelven játszott vele. Nem zavarták a váltások, hol egyik, hol másik, hol harmadik, hol negyedik nyelven szólalt meg. A sztrókja után sokáig csak németül jöttek szájára a szavak, azt skandálta:

So reiten die Damen, so reiten sie gern.

So reiten die Herren, so reiten sie gern.

Aki nem tud arabusul, ki meséljen a helyett, sopánkodott a nagyanyja. Hadd lovagoljon az a kisfiú, kérlelte kétségbeesett gyerekhangon a nagyszüleit. Előbb nő nagyra, figyelmeztették.

És a madarat se feledd, szólt azért bátorítóan utána nagyanyja. Nem kell félned, kisfiám. Nincs visszafordíthatatlan haláldallam. Az elpusztult madarak éneke egészen addig szunnyad a cédrusokban, amíg a fából lantot nem hasítanak. Nem tudtad? Ne görcsölj, vegyél szabadon levegőt. Szegény gyerekem, meglehet, ez itt nem is sas. Ha pedig mégis sas, hátha nem ragadozó. Ha pedig ragadozó, hátha nem dögevő keselyű. Attól, hogy méltósággteljesen szállt le a lombok közé, még lehet a te madarad. Ott a helye a téglavörös ágon az alkonyatban. Ne bámulj rémülten! Megtörtént minden ebben a mesében. Nem eshet veled semmi rossz.

Maradj velem, jutott el hozzá messziről, visszhangosan, beszélj hozzám. Mintha szirénázás nyomta volna el a hangját. Ideje visszatérni. Hallod, valaki lanton pengeti az ismerős dallamot? Ezt állítsd be a dzszipieszen Libanon helyett.

Leszek a mitfárerred, szólt utána az Úr. Nem, ez túlontúl fennkölt. Legyen inkább, leszek a mitfárerred, szólt utána a lány.

Hálásan mosolygott rá. Nem lesz könnyű.

Még ma magához veszi anyja árván maradt kutyáját.